

Elkana - otec proroka *Samuela* a manžel *Chany*
Elmelundemesteren - *Majster Elmelunde*
Elmo/Telmo - *Erazmus*
el-obejdská kultúra - pozri *eridská kultúra*
Elohim/Elohím - hebr. אלהים

Jordan: *hebrejské meno označujúce boha*; termín sa objavuje v *Starom zákone*; súvisí pravdepodobne s menom boha *El*; Eló-hím je *archaickou* podobou slova *El*; užívané aj ako meno boha *Jahve*; slovo Elohim je v príbuzenskom vzťahu k slovu *Alláh*

Nový biblický slovník v súvislosti s heslom *JHVH*: slovo *Jahve* vzniklo nasledovným spôsobom: pôvodný hebrejský text neobsahoval samohlásky a v tom čase bol *tetragram* JHVH natoľko posvätný, že sa nevyslovoval (pozri *tabu*); pri čítaní sa nahradzal významom ‘adonaj/*Adonaj* – „môj Pán“; kombináciou samohlások tohto slova so spoluhláskami JHVH vzniklo *Jahve*; prvé dôkazy o tomto tvaru máme z 12.st.po Kr.; v úzkom slova zmyslu sa dá povedať, že *Jahve* je jediné „boží meno“, t.j. vlastné meno osoby, hoci táto osoba je Bohom, na rozdiel od Elohim, ktoré je obecným pomenovaním Boha

www: v súčasnosti je meno židovského boha (*Jahve/Jehova*) nahradzané slovom Pán a *Hospodin*; mimoriadne dôležité v etymológii slova *Adonis*, hebr. *Adon*, je myšlienka nahradzania slova *Jahve* slovom *Hospodin* a Pán; netreba zdôrazňovať, že tieto výrazy nie sú prekladom hebrejského *Jahve*, ale bud’ prekladom slova *Baal* (v zmysle pán, majiteľ, vlastník) alebo semitského אֱלֹהִים / adón (pán); slovo adón sa vzťahuje na rôznych pánoch, s určitým členom aj niekoľkokrát na boha *Jahve*; slovo „*Adónaj*“ je pán v plurálii *majesticus* a doslovne znamená – „páni moji“; v Biblia sa vyskytuje asi 300-krát a vzťahuje sa výlučne na pravého Boha; tento titul by bolo vhodné prepisovať slovom *Hospodin*; naproti tomu slovo „*elohim*“ sa vyskytuje asi 368-krát a 8-krát sa vzťahuje na falošných bohov; z toho jasne vidieť že *elohim* nie je meno pravého Boha

www v súvislosti s heslom *Jahve*: spoločný názov pre Boha v hebrejskej biblie je *Elohim* (hebr. אלהים); toto meno na rozdiel od iných titulov Boha v judizme, sa tiež používa pre bohov iných náboženstiev, anjelov, ba dokonca veľmi významných ľudí (*Ján 10,34-36*); koreň *Eloah* (אֱלֹהָה) je ženské podstatné meno a znamená bohyne (používa sa v poézii a neskornej próze, napr. Knihe Jobovej) a končí mužskou príponou v množnom čísle im (hebr. אֱלֹהִים); vzniknuté slovo *Elohim* označuje pluralitu mužskej a ženskej podstaty

-v súvislosti s heslom *Alah* v *histórii*: Arabi zvykli vzývať *Alaha* počas veľkého nebezpečenstva; takto sa všemocný *Alah* stal postupne najvyšším kmeňovým božstvom; ďalšie mená, pod ktorými bol *Alah* označovaný sú babylonský a asýrsky *Ilu*, hebrejský *Elohim* a *Ilah* zo strednej Arábie; ďalším menom *Alaha* bol mínojský *Wadd*; v jeho podobe mal *Alah* tri dcéry; podľa ďalšej verzie, ktorá pochádza z Hadramautu v južnej Arápii, bol *Alah* totožný s bohom mesiaca *Sin*; *Alaha* uctievali aj v starobylom juhoarabskom meste Sába, kde vládla kráľovná zo Sáby pod menom *Bilqis*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Elohim>
http://en.wikipedia.org/wiki/Christian_mythology

Elói - aramejsky oslovenie: „Bože!“; výkrik *Ježiša* pred smrťou na kríži; celé znenie: „Elói, Elói, lema sabachtani“ – „Môj Bože, prečo si ma opustil!“

Nový biblický slovník: výkrik Krista v okamihu, keď sa stotožnil v hriešnym človekom a prežil svoje oddelenie od Boha

Nový biblický slovník: „*Eloi, Eloi, lema sabachtani*“, ktorý sa nachádza v *Marekovi (15,34)* a trocha pozmenený v *Matúšovi (27,46)*, je jedným z Kristových výrokov na kríži (pozri *sedem slov*); ide o Ježišov citát zo Žalmu (22,1-3), v ktorom kráľ Dávid horekuje nad svojím utrpením: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil? Ďaleko si od mojej spásy, od slov môjho kriku; Bože môj, volám vo dne, ale ty sa neozývaš“

Elóra pri Adžante/Ellóra/Elura - stredisko *hinduistického umenia* v indickom štáte Máláráštra v 8.st.; súbor 34 *budhistických, hinduistických a džinistických* skalných chrámov a kláštorov (pozri *monolit, architektúra skalná*); chrám premenený na monumentálnu *skulptúru*, umiestenú v celé skupine svätýň; najznámejší je Kailásanáthov chrám z 8.st.; významné džinistické nástenné maľby v jaskyniach; pozri *architektúra skalná; indický chrám, indická architektúra, indické umenie; Adžanta*

Skalné chrámy v Elóre pri Adžante

Skalné chrámy v Elóre pri Adžante

Kailasanathov chrám (Elóra pri Adžante)

Elsheimer Adam - (†1610); nemecký maliar pôsobiaci v Ríme; zomrel veľmi mladý, preto sa po ňom zachovalo málo obrazov; boli v malom meradle, takmer všetky maľované na medených doskách; išlo o typ známy ako *kabinetové obrazy*; Elsheimer mal vplyv na mnoho ďalších umelcov, vrátane Rembrandta a Rubensa; pozri *krajinomaľba*, *intímna krajina*, *kabinetové maliarstvo*; D. Teniers st.

http://en.wikipedia.org/wiki/Adam_Elsheimer

<https://art.famsf.org/adam-elsheimer> (životopis)

http://www.sightswithin.com/Adam.Elsheimer/Page_2/ (prehľad diel)

https://www.google.sk/search?q=Adam+Elsheimer:+The+Mocking+of+Ceres&espv=2&biw=1853&bih=995&tbo=isch&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwj6sbSetLDJAhXDhQKHfxIBFQQsAQIGQ&dpr=1#imgrc=zoUa_hdgcGuycM%3A

A. Elsheimer: Sv. Pavol na Malte (1600)

A. Elsheimer: Krajina s chrámom Vesty v Tivoli (1600)

A. Elsheimer: Merkúr prináša Jupiterovi Contenta (štúdia, 1607)

A. Elsheimer: Merkúr prináša Jupiterovi Contenta (1607)

A. Elsheimer: Útek do Egypta (kabinetový obraz, 1609)

A. Elsheimer: Útek do Egypta (kabinetový obraz, 1605)

A. Elsheimer: Zapretie Petra (1605)

A. Elsheimer: Povýšenie kríža (1605)

A. Elsheimer: Výsmech Ceres (1608)

A. Elsheimer: Výsmech Ceres (17.st.)

A. Elsheimer: Jupiter a Merkúr na návšteve u Filemona a Baukis (17.st.)

eludorická technika - *technika eludorická*

Elura - *Elóra*

Elvidnir - v starej nórčine – „Utrpenie“; v severskej mytológii palác bohyne *Hel* v podsvetí *Helheim*; slúžilo v ňom osem služobníkov; pozri *lokality* v severskej mytológii

Elymas - kúzelník na dvore rímskeho mestodržiteľa v Páfe na Cypre; tiež známy ako Bar-Jesus, gréc. Bariesou, Bar-Shuma, lat. Bariesu; židovský muž v *Skutkoch apoštolov* (kap.13); v King James Bible (pozri *biblia*) je nazývaný Magus – „čarodej“; vystupuje ako protivník *Pavla z Tarzu*, ktorý sa nazýva v tomto mieste prvýkrát svojím rímskym menom; je to počas procesu Pavla a Barnabáša v meste Paphos na Cypre, keď rímsky konzul Sergius Paulus chce počuť Pavla a Barnabáša, čo hovoria o Ježišovi; Pavol vyhlásil, že boh Elymasa dočasne oslepí; mrak temnoty okamžite začne blokovať zrak; po tomto zázraku sa Sergius Paulus obráti na kresťanstvo; pozri *biblické postavy, apoštol Pavol: motív Elymas oslepený; biblia; mágia*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Elymas>

https://www.google.sk/search?q=EL+YMAS&espv=2&biw=1846&bih=995&tbo=isch&imgil=YBUaEwnYPG1OsM%253A%253B155Wn1C5cVfh7M%253Bhttp%25253A%25252F%25252FFlavistachurchofchrist.org%25252FPictures%25252FThe%2525252520Early%2525252520Church%2525252520Artwork%25252Ftarget1.html&source=iu&pf=m&fir=YBUaEwnYPG1OsM%253A%253B155Wn1C5cVfh7M%252C&usg=pzQSdBWJr0XsA3pGpjQEJdvArsY%3D&dpr=1&ved=0CEoQyjc&ei=YsO-VKqfG47nasefogogL#imgdii=&imgrc=YBUaEwnYPG1OsM%253A%3B155Wn1C5cVfh7M%3Bhttp%253A%252F%252FFlavistachurchofchrist.org%252FPictures%252FThe%25252520Early%252520Church%25252520Artwork%252Fimages%252Fbarnabas_and_saul_go_out_as_missionaries.jpg%3Bhttp%253A%252F%252FFlavistachurchofchrist.org%252FPictures%252FThe%25252520Early%252520Church%252520Artwork%252Ftarget1.html%3B532%3B640

Raffael: Obrátenie Sergia Paulusa (1515)

Elysion/Elysium/elyzejské polia - 1.pôvodne rajské miesto na západnom konci *Zeme*, kde žili obľúbenci bohov; stotožňované s *ostrovmi blažených*; pozri *raj*; *jablko* (Biedermann)
2.neskôršie v antickom *podsvetí* sídlo blažených, na rozdiel od *Tartaru* - sídla hriešnikov; pozri *grécka mytológia*, *grécka antická kultúra*

Zamarovský v súvislosti s heslom *Sirény*: neskôršie antické výklady v Sirénach pozitívne videli pevkyne z Elysia, ktoré súviseli s harmóniou sfér

G. Bonasone: Cupido na Elyzejských poliach (rytina, 1563)

A. Böcklin: Elyzejské polia (1877)

email - sklovina, farbená kysličníkmi kovov, používaná na ozdobu predmetov z kovu, zlata aj hliny a kameňa; známa už v Egypte a Mezopotámii; aplikovaná natavovaním alebo pripaľovaním v muflových peciach; pozri smalt; damaskovanie, kantonský email; tingatinga

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%8C>

email bunkový/email priehradkový - cloisoné

email jamkový - champlevé

email maliarsky/limoneská technika - emailová maľba

email kantonský - kantonský email

email priehradkový/email bunkový - cloisoné

email strieborný - priesvitný, používaný na zvýraznenie rytých námetov na strieborných predmetoch, od 14.st. v Taliansku a Porýní

emailová maľba/limoneská technika - francúzska maľba v 16.-17.st. na tmavom podklade (Limoges); 17.-18.st. na bielych dôzach (južné Nemecko); porovnaj v maliarstve čínskom: kantonský email

Täubl: u *emailovej maľby* ide predovšetkým o jej účinok, ktorý je podobný ako pri maľbe *porcelánu*; postupuje sa tak, že sa jemne rozotrené nepriehľadné farby naniesú na pripravený *emailový podklad* a vpália sa (*limoneská technika/limožská technika*); pri tejto technike sa nepoužívajú jamky ani priehradky; rôzne sfarbené smalty sa nanášajú priamo na plochu predmetu, bez oddelených stien figúr alebo ornamentov; nános môže byť hrubý až 2mm; pozri *smalt* (Täubl); *zlatníctvo, pozlakovanie; J. Limosin I., J. Limosin II., P. Reymond*

http://en.wikipedia.org/wiki/Vitreous_enamel

<http://cool.conservation-us.org/jaic/articles/jaic42-02-007.html>

<https://www.google.sk/search?q=Pierre+Reymond&espv=2&biw=1858&bih=995&tbs=isch&im gil=HGurYzE1VUfSeM%253A%253BqIBlf9->

<VVG5HBM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fcommons.wikimedia.org%25252Fwiki%252>

52FFfile%25253APierre_Reymond_-_Oval_Stand_for_Ewer_-_Allegory_of_the_Redemption_-_Walters_44357_-_Back.jpg&source=iu&pf=m&fir=HGurYzE1VUfSeM%253A%252CqIBlf9-

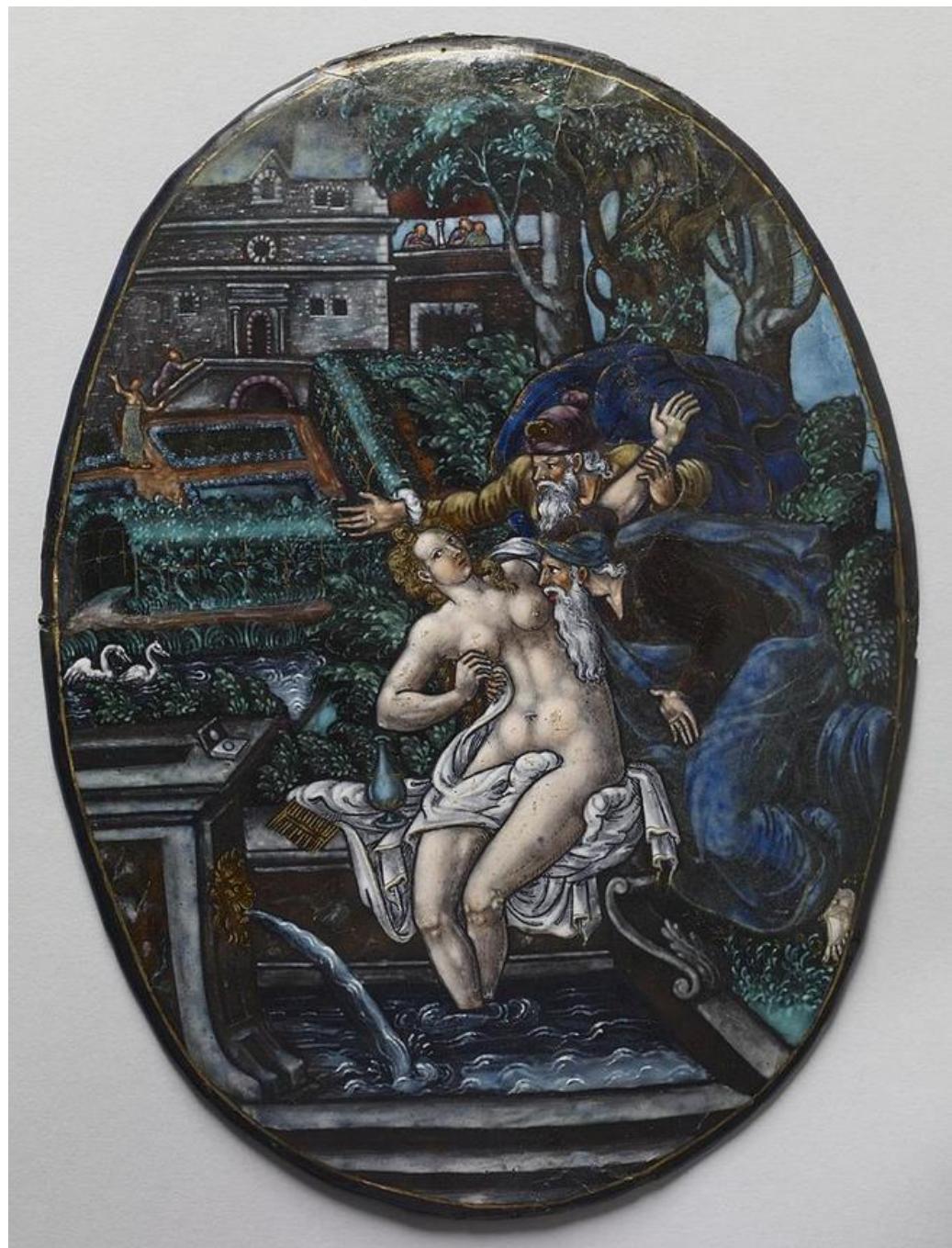
VVG5HBM%252C_&usg=_RgALEI73rXJJB-

bPHOZFOZ9lFto%3D&ved=0CDUQyjc&ei=FJ1VJmDENP3armjgpgO#facrc=_&imgdii=_&img rc=HGurYzE1VUfSeM%253A%3BqIBlf9-

VVG5HBM%3Bhttp%253A%252F%252Fupload.wikimedia.org%252Fwikipedia%252Fcommon s%252Fd%252Fdd%252FPierre_Reymond_-_Oval_Stand_for_Ewer_-_Allegory_of_the_Redemption_-

Walters_44357_-_Back.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fcommons.wikimedia.org%252Fwiki%252FFile%253APi erre_Reymond_-_Oval_Stand_for_Ewer_-_Allegory_of_the_Redemption_-_Walters_44357_-_Back.jpg%3B1800%3B1447

<https://www.google.sk/search?q=Pierre+courteys&espv=2&biw=1848&bih=995&tbs=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CB4QsARqFOoTCIz-mvDF5cYCFUTpFAodK-IFoQ&dpr=1>

Dielňa P. Courteysa podľa René Boyvina a Giulia Romano: Zuzana obťažovaná dvomi starcami, limoneská technika, 1520-1591)

Jacques I. Laudin: Sv. Gregor Veľký (limoneská technika)

P. Reymond: Vinohradníctvo (emailová maľba, 1654)

P. Reymond: Pentekostés (emailová maľba, smalt na medi, 1522)

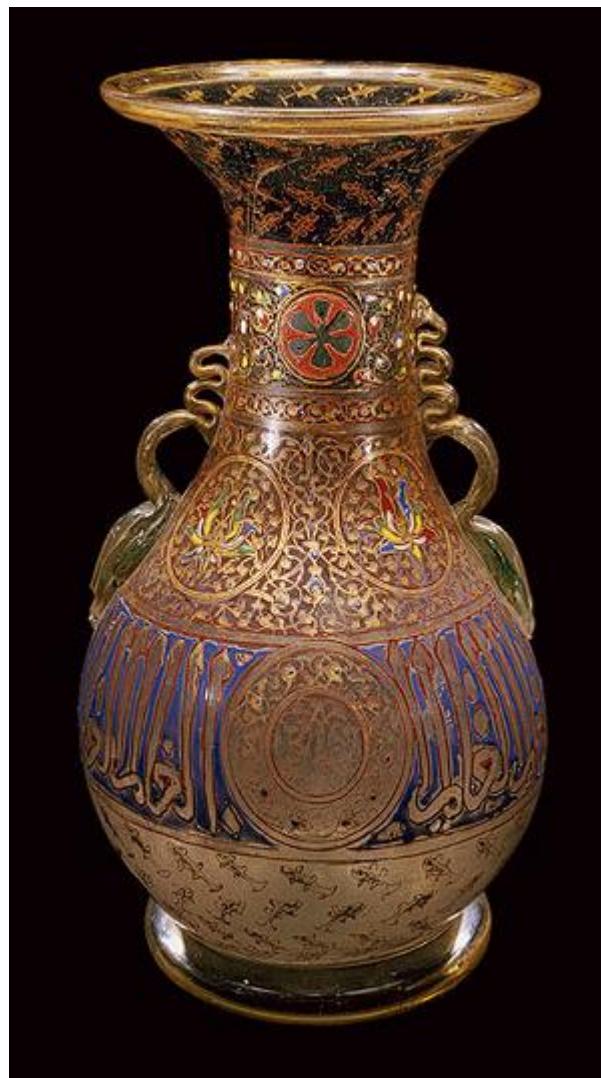

Majster Ľudovíta XII: Pieta so sv. Katarínou a sv. Šebastiánom (triptych, emailová maľba, koniec 15.st.)

emailové sklo - sklené nádoby zdobené pripaľovanými emailovými farbami; technika vyvinutá už v *staroveku*, rozšírená v sýrskej oblasti, v Európe od 15.st. pri výzdobe *benátskeho skla*, v českej a nemeckej tvorbe od 2.pol.16.st. (*heraldické* motívy), od 2.pol.18.st. nové transparentné farby aj motívy (*veduty*, figurálne motívy)

<https://www.google.sk/search?q=enamel+glass&espv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CB4QsARqFQoTCKaYvKmP1scCFcVbLAodkEYHug>

<https://www.google.sk/search?q=enamel+glass+Syrian&espv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CDIQsARqFQoTCIDs262Q1scCFUSKLAodSFkDvQ>

Váza (emailové sklo, 1340-1365, Egypt alebo Sýria)

Pohár zvaný „Šťastie z rajskej sály“ (pozlátené emailové sklo, 14.st., Sýria)

emailový podklad - pozri *emailová malba*

emako/emakimono - *makimono*; pozri *e-*

emancipácia – pozri „hot pants“, *empora ženská*

Emanuel - pozri *Immanuel*

Emanuel-Stil - *manuelský štýl*

Emauzy - gréc. Ἐμμαούς/Emausus, lat. Emmaus; mestečko pri *Jeruzaleme*, v ktorom sa Ježiš prvý raz po svojom zmŕtvychvstaní dal spoznať dvom *apoštolom* pri lámaní chleba; pozri *Kleofáš*; pozri *Cesta do Emauz, Večera v Emauzoch*

Nový biblický slovník: dedina asi 11km od *Jeruzalemu*, po ktorej sa uberal *Kleofáš* spolu s ďalšími učeníkmi a cestou sa k nim pripojil vzkriesený Ježiš; jej miesto sa nedá presne identifikovať

<https://en.wikipedia.org/wiki/Emmaus>

Duccio: Cesta do Emauz (tempera na dreve, 1308-1311)

emballage - tiež *ambaláž/empaquetage* – „obalovina, obal“

emblém - z gréc. *embléma* – „vložený“

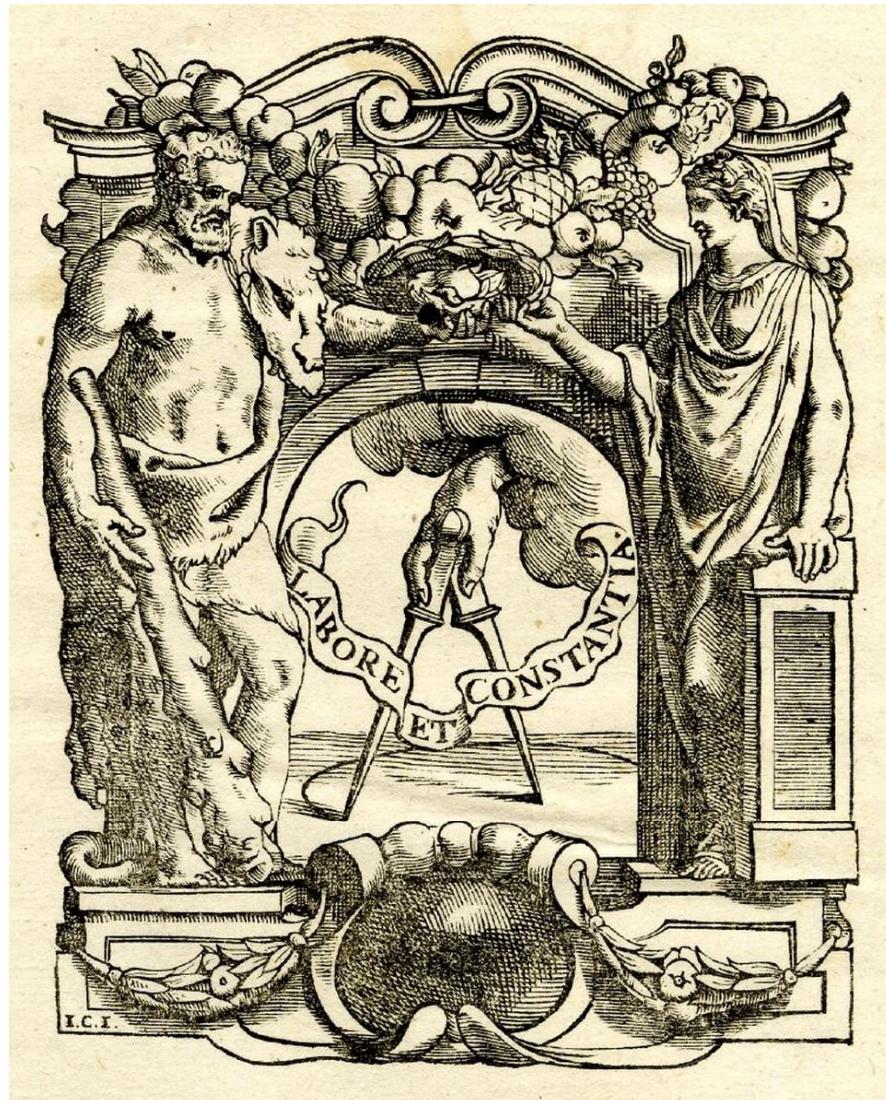
- 1.v gréckom umení kovová alebo mozaiková ozdoba symbolického charakteru, príp. celá *mozaika*
- 2.literárne alebo výtvarné *dielo*, ktoré má v obraze a texte ukrytú a súčasne zobrazenú správu; pozri *dielo literárne*
- 3.všeobecné označenie pre *alegóriu, atribút a symboly kresťanské*; pozri *fénix* (Wensleydalová); *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*
4. výtvarne riešený *znamenie*; rozšírený najmä v 16.-18.st. v Európe; umožňuje obsahovú interpretáciu renesančných, manieristických a barokových diel; tri základné časti emblému: krátke nápis (*inscriptio, motto, lemma, sententia*) a alegorický obraz (*ikon, imago, pictura*) spojené do hádanky; rozlúštenie prináša *epigram (subscriptio)*; výraz manieristickej a barokovej teoretickej predstavy o jednote poézie a obrazu; rozvíjaný od 1. štvrtiny 16.st.- poč. 18.st.; pozri *badge; symbolon; kniha emblémová, emblematica; turga, tamga; Amorum Emblemata*; (Mantegna, H.Bosch, L. da Vinci, Dürer, O.van Veen, A.Carracci, Rubens, J.Callot)

https://en.wikipedia.org/wiki/Heraldic_badge

<https://en.wikipedia.org/wiki/Emblem>

Emblém tlačiarne a vydavateľstva Christiana Egenolffa (1530)

J. Ch. Jegher podľa P. P. Rubensa: Znak Plantin Press v Antverpách (drevoryt, 1634)

Emblém automobilu Jaguár

Emblemata Amorum - Amorum emblemata

Emblemata Horatiana - spis O. van Veen so zbierkou emblémov z r. 1607; pozri *Amorum emblemata*

emblematika - obrazovo-literárna forma, pri ktorej sa zobrazované (*emblém* - znak) prostredníctvom *motta* alebo krátkeho nápisu stáva všeobecne platným obrazovým *symbolom*; v baroku existoval rad tzv. *emblémových kníh*, ktoré napomáhali pochopeniu tejto formy zobrazenia; pozri *prevrátený svet/ mundus inversus; barok* (Baleka)

emblémová kniha - znaková kniha

emboissing - reliéfny odlačok

embozado - figúra so zahalenou spodnou časťou tváre, častý motív španielskej maliarskej tvorby 18.storočia; pozri *majo; španielske umenie*

sv. Emerich - (1031); svätý Imrich (mad'. Imre, lat. Emeric, Emericus, Emmerich); druhý syn uhorského kráľa Štefana I.; jeho výchovu ako nástupcu na trón zveril kráľ sv. Gerhardovi, neskôršiemu čanádskemu biskupovi; Emeric bol vzdelávaný v prísnom a asketické duchu vo veku od 15 do 23 rokov; Štefan mal v úmysle prenechať mu vládu v Uhorsku ešte počas svojho života; na následky zranenia spôsobeného diviakom však Emerich zomrel; Emerich bol kanonizovaný za svoj zbožný život a čistotu spolu so svojím otcom a biskupom Gerhardom od pápeža Gregora VII.; pozri *kresťanskí svätci*

https://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%BD_Emerich

F. J. Binder: Videnie sv. Emericha (lept, 1760-1800)

Emetrius/Majster školy z Tavari - žiak mnícha *Magia*, ktorý dokončil *Beatus Tavara*

sv. Emilián - pustovník; pozri Biedermann: *diviak*

emir - titul; pozri *Abbásovci*

Emmao - vo východnom budhizme kráľ podsvetia zobrazovaný ako sudca nad hriešnikmi so sudskejou palicou ako symbolom výkonnej moci; jeho riša je akýmsi druhom *pekla*; v sieňach japonských chrámov sa drevené figúry v životnej veľkosti ukazujú, ako *démoni* odvádzajú a mučia odsúdencov mečom na škripci, železnými tyčami a na pranieri; v súčasnosti sa podobné scény používajú iba na pohrozenie neposlušnému dieťaťu

emócie - pozri *expresionizmus*; *kathataki*

M. Ormalík: M. Hlava

emorois - aspis

empaistiká - fenická sochárska technika; čiastočné prekrytie dreva kovom; technika tvorí prechod ku chryzelefantíne; porovnaj mykénsky akrolit a sfyrelaton; pozri fenické umenie

empasto - grafický termín pre *impasto/pastu*; v technike medirytu zatieranie šrafúr, tvrdých bodov a linií, aby sa dosiahli mäkké svetlá a tieňe; porovnaj grádok v *suchej ihle*

empaquetage - ambaláž

empír/ampír - z franc. *empire* – „vláda, ríša, cisárstvo“; *style empire, style impérial, style restauration, empírový klasicizmus, cisársky sloh*; pozri *á la Spenger*

1.v úzkom význame *cisársky sloh* počas vlády *Napoleona Bonaparta, empírový klasicizmus*

2.v širšom význame druhá vývojová fáza *klasicizmu* (asi 1800-30); charakterizovaná čistejšou slohovou formou a oprostením od barokových vplyvov, nadviazanie na dedičstvo *dórskeho slohu*; v architektúre východisko v *directoire*: preberanie jeho rysov: jednoduchosť a prísnosť tvarov, jasnosť a prehľadnosť obrysov, striednosť vo využívaní ozdobných motívov, jednoduché členenie stien, pravouhlosť dverí, zrkadiel, nábytku; vo voľnom umení: komorný charakter, historické a antické námety, ktoré sa postupne odklonili od heroického pátosu, *alegórie, portréty, akty, žáner, veduta*; v sochárstve materiálom biely *mramor, alabaster*; v sochárstve okrem vplyvu *antiky* aj dekór a *ikonografia* egyptského umenia (dôsledok Napoleonovej expedície do *Egypta* 1798; pozri *islamské umenie*); empír výrazne zasiahol aj do módy, kde tiež zaviedol trievu hladkú líniu; empír považovaný za posledný ucelený sloh vo výtvarnom umení Európy; znova obrodenie empíru v časoch vlády Napoleona III. nazývané *druhý empír*; pozri *meštiansky empír, český empír, biedermeier, Elginove mramory, božie oko, pylón, móda, biela výšivka*; (A.Canova, J.A.D.Ingres; Čechy: Prachner, A.Machek,, K.Postl, A.Mánes, F.Tkadlík, J.Bergler) pozri *causeuse*

-v súvislosti s heslom *islamské umenie*: v dôsledku Napoleonovho taženia do Egypta boli islamské prvky prijaté empírom

empír český - český empír

empír druhý - znova obrodenie *empíru* z čias vlády Napoleona III. (1852-1870) nazývané *druhý empír*; nazývaný aj štýl *druhého cisárstva*

empír meštiansky - *biedermeier*

empiriokriticizmus - filozofický smer v rámci *pozitivizmu*; tzv. čistú skúsenosť kriticky zameriaval proti metafyzickej jednostrannosti materializmu a idealizmu (*metafyzika* = náuka o bytí); pozitivizmus a empirikriticizmus ovplyvnili vznik *impresionizmu*

empirizmus - filozofický smer odvodzujúci všetko poznanie zo zmyslovej skúsenosti; v psychológii je teóriou založenou na tom, že všetky poznatky sa viažu na priamu osobnú skúsenosť; pozri *mystika*

empírový klasicizmus - *empír*; vo francúzskom umení *klasicizmus* prvého cisárstva a reštaurácie; podnet na vypracovanie tvaroslovia dal Napoleon I. (1804-1815) a doznieval do 1830; cieľ: reprezentácia francúzskeho cisárstva; vzorník pre Napoleona I. vypracovali architekti: Ch.Percier, P.L.Fontaine; vplyv na vývoj architektúry aj *umeleckých remesiel* vo Francúzsku, Nemecku, Rakúsku, Rusku; charakteristické črty pozri *empír 2*

empírový sloh - *empír*

emplekton/opus emplecton/opus caementicum/concretum - antická stavebná technológia od 2.st.pr.Kr., užívajúca *murivo liate* ako jadro medzi línymi múrmami; technika podmienená užívaním hydraulického vápna z puteolskej hlinky, zmesi podobnej *betónu*; pozri *Koloseum*

Dudák v súvislosti s heslom *concretum*: v starom Ríme: *murivo liate*, podobné na dnešný *betón*; ako pojivo sa používalo hydraulické vápno z *puzzolánovej hlinky* (pozri *pucolán*, *pucolánový cement*); v prípade reprezentatívnych stavieb bolo murivo obkladané kameňmi alebo tehłami; prvý raz je toto *murivo* doložené z doby po 193pr.Kr.: sklad u prístavu na Tibere (*Aemilianov porticus*) 487m dlhý a 60m široký, zložený z 50 paralelných lodí, širokých 8,5m; najznámejšie použitie je pri konštrukcii kupole *Pantheonu*; v stredoveku tento materiál upadal do zapomenutia; naposledy použitý v 13.st. v Anglicku pri stavbe základov katedrály v Salisbury; pozri *románsky sloh* (Dudák)

Empoli Jacopo da - (†1640);

J. da Empoli: Kuchynské zátišie (16.-17.st.)

empora - tiež čes. kruchta/chór; *tribúna* alebo *galéria* chrámového priestoru, ktorá zväčšuje plochu dlážky, oddeluje spevákov kostolného zboru, alebo určité skupiny kresťanskej obce (rádové sestry, panstvo, kráľovský dvor (vtedy je zvyčajne na západnej strane kostola), alebo je na nej umiestnený organ, alebo má členiacu funkciu: najmä v *románskom slohu* empora otvára múry

chrámovej lode a predstavuje tretí rytmický prvok medzi *arkádami* na prízemí a *horným okenným múrom*; v renesančných a barokových kostoloch zasahuje empora až do klenby a nadobúda tak väčšieho priestorového významu; nie je však nutnou súčasťou chrámu; v prípade *centrály* sa nachádza nad *ochodzou*, v *bazilike* nad bočnými loďami, v *transepte* alebo nad západným vchodom; v *halových kostoloch* a jednoloďových kostoloch (pozri *kostol sálový*) stojí na vlastnej konštrukcii a často zabudovaná až dodatočne (v reformovaných kostoloch); často otvorená arkádou do chrámového priestoru; pozri *chrám kresťanský, oratórium, chór*

empora falošná - iba otvor v múre, ktorý nevytvára žiadny vlastný emporový priestor

empora nepravá - *empora* iba s priezorom do krovu

empora normandská - tzv. *normandská empora*

empora pravá - *empora* s vybudovaným plným poschodím

empora ženská - v *synágóge*: *esrat naschim*; porovnaj *gynakeión*; pozri *emancipácia*

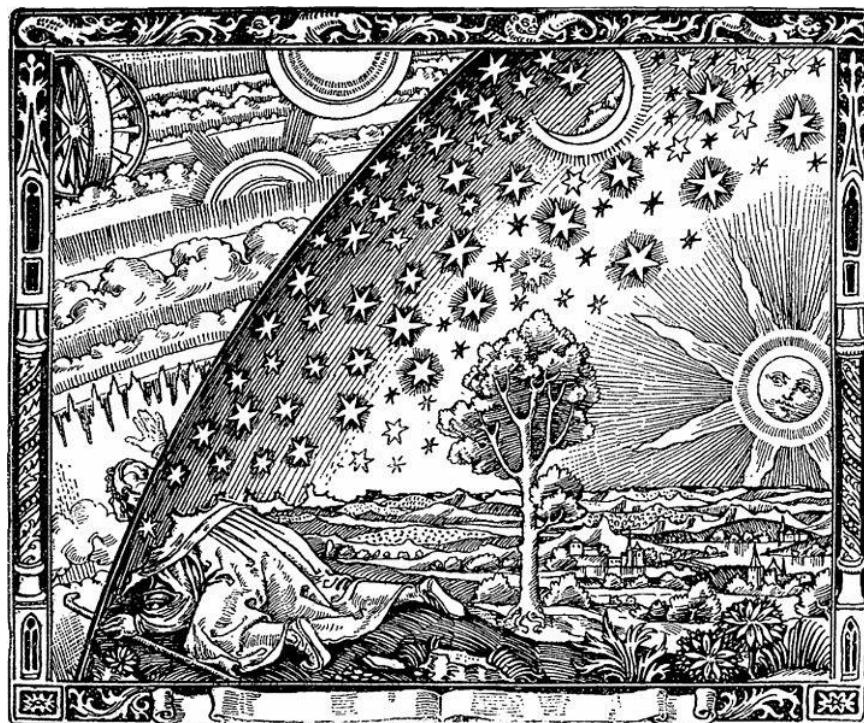
emporová bazilika - *bazilika emporová*

emporová hala - *kostol halový emporový*

emporový kostol halový - *kostol halový emporový*

emporový kostol - *kostol emporový*

empyreum - podľa stredovekej teológie je empyreum najvyššie nebo, miesto fyzickej prítomnosti Božej, miesto anjelov a niektorých duší priatých do neba; empyreum je súčasťou geocentrického systému, ktorý až do zverejnenia teórií Mikuláša Kopernika (r.1543) bolo jednomyselne prijaté všetkými učencami; podľa modelu *Ptolemaia* Zem bola stredom *vesmíru*, obklopeného ôsmimi sústrednými guľami (na nebesami): v každej z prvých siedmich bola umiestnená planéta (v poradí, počítanie zvnútra von: Mesiac, Merkúr, Venuša, Slnko, Mars, Jupiter, Saturn), zatial' čo v ôsmej sú hviezdy; pozri *firmament*

Anonym: Atmosféra (ilustrácia spisu Camille Flammariona, L'Atmosphéra: Meteorológia Populaire, 1888)

G. Doré: Dante a Beatrice uvažujú o empyreu (Božská komédia, Paradíso, spev 31, 19.st.)

emulzia - z lat. emulgeo – „vysať“; koloidný roztok dvoch alebo viac navzájom nemiešateľných tekutín zlúčených emulgátorom - látkou, ktorá uľahčuje rozptýlenie, zvyčajne vo vode, v ktorej sa bežne nerozptylujú; v úzkom význame *pojidlo* emulzné, ktoré sa delí na dva typy:

- 1) olej rozptýlený vo vode, pričom emulzia je riediteľná vodou; častejší typ: *tempera*
- 2) emulzia s vodou, rozptýlenou v oleji, riediteľná rozpúšťadlami

emulzia vaječná - *pojidlo vaječné*

emulzia vosková - *pojidlo voskové*

emulzný podklad - *podklad emulzný*